JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDІРЕА ШТІІNЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШІ ESАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ

Редіџеатȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 17. (Anȣлȣ алȣ treiлea) Бȣкȣрeшti 8 Maiȣ, 1858.

Конрindереа: Omȣлȣ.— Ріра.— O привіре în sinȣлȣ пъmintȣлȣі шi in inteріорȣлȣ Soарелȣі.— Komȣnikaціȣні штiinціfiче miчi.

Omȣлȣ.

XIII. Moartea omȣлȣi.

Bieaца omȣлȣї se terminъ прin moartea sa; saȣ ка sъ zічemȣ maї бine: ea începe кȣ moarte «Zioa morцiї este în zioa naшterei» zіче Solomonȣ. Прочецȣлȣ віецеі, amȣ zisȣ în maї mȣлte окасіȣnї, seamъnъ кȣ o лȣmînaрe aпrinsъ. Прin aktȣлȣ віецеї forцeлe вitaлe se konsȣmъ (кȣлtȣeskȣ) întoкmaї кȣmȣ se konsȣmъ seȣ în лȣmînaрea каре arde. Sъ aпrindemȣ o лȣmînaрe, кîtȣ de mare sъ fie, dакъ a arsȣ o бȣкъцiкъ, пȣtemȣ sъ zічemȣ къ лȣmînaрea a înченȣtȣ sъ se stingъ, къчї s'a miкшoratȣ шi s'a aпroпiatȣ кътre stingere, aшa darȣ ȣnȣ коnilȣ кîtȣ de miкȣ шi de tînърȣ sъ fie, totȣ пȣtemȣ sъ zічemȣ къ a înченȣtȣ sъ moаръ; къчї o parte din віеaца sa, s'a konsȣmatȣ déжa.

Darȣ чea maї mare parte din oamenї nȣ шtiȣ d'aчeasta; eї nȣ шtiȣ кîtȣ віеaца este лeгatъ într'ȣnȣ modȣ intimȣ кȣ moartea, întoкmaї ка лȣmina кȣ ȣmбra, ка zioa кȣ noaptea. Ideea къ treбȣe sъ moаръ, amъreшte віеaца mȣлtora oamenї. Кîndȣ se гîndeskȣ лa aчeastъ katastrofъ, atȣnчї perdȣ totȣ кȣraцiȣлȣ, toatъ плъчerea віецеї. Eї nȣ seamъnъ кȣ aчeлȣ fiлosofȣ, каре a rъmasȣ veseлȣ пînъ лa ora чea dȣne ȣrmъ, zікîndȣ къ arȣ fi o nepozie ка sъ se întristeze чine-ва къ пъръseшte віеaца dȣne че

а петрекȣtȣ̆ бine вieaцa, întoкmaї кȣmȣ̆ apȣ̆ fi de pîsȣ̆ ка чine-ва дȣпе че а ръmasȣ̆ mȣлtȣ̆ timпȣ̆ ла о masъ бogatъ ші s'a деleкtatȣ̆ бine аколо, sъ învеапъ sъ плîngъ кîndȣ̆ вine чine-ва sъ'ї анȣнцъ къ tребȣе sъ se sкоале de ла masъ. Вieaцa este ші еа о masъ бogatъ. ȣnde дȣпе de-septȣ̆ tребȣе sъ se sкоале чine-ва, însъ кȣ плъчере ші кȣ satisfaкцiȣne пentpȣ бinele de каре s'a бȣкȣpatȣ̆, dapȣ̆ нȣ кȣ faцa поsomopîtъ: de че n'a ръmasȣ̆ înкъ maї mȣлtȣ̆ ла masъ?

Este pemapкaбiлȣ̆ къ ла niчї ȣnȣ̆ animaлȣ̆ нȣ гъsimȣ̆ fpiкa mopцiї; animaлȣлȣ̆ ape întp'ade-въpȣ̆ ȣnȣ̆ instinktȣ̆ de пpezepвapea вieцeї; eлȣ̆ se пъzeшte de moapte, însъ нȣ e tȣpmentatȣ̆ de fpiкa mopцiї. Asemenea ші копii ші oamenї сълбатiчї нȣ se гîndeskȣ̆ niчї odatъ ла moapte. Omȣл eнepцiкȣ̆ ші кȣpaцiosȣ̆ despreцȣeшte moaptea ші eкsпȣne de mȣлte opї вieaцa пentpȣ nimiкȣ̆; нȣmaї oamenї бътpînї ші slaбї sъ temȣ̆ mȣлtȣ̆ de moapte ші întp'adeвъpȣ̆, ziчe Cicero. Este ȣn tpistȣ̆ speкtaкȣлȣ̆ d'a вedea ȣnȣ̆ бътpînȣ̆ temîn-dȣ-se de moapte; toatъ венерацiȣнea бътpîneцeї se пepde atȣнчї.»

Чine поate sъ npiчeaпъ misтepiȣлȣ̆ вieцeї noastpe? Че este moaptea? De че не tememȣ̆ аша de dînsa? Оаре пentpȣ дȣрepea каре каȣ-zeazъ? Dapȣ̆ нȣ; къчї de mȣлte opї sȣfepimȣ̆ mȣлtъ дȣрepe кîndȣ̆ tpъimȣ̆ ші tокmaї moaptea не sкапъ d'aчeastъ дȣрepe арzътоape; кȣ toate aчestea вedemȣ̆ de mȣлte opї asemenea пъti-maшї dopindȣ̆ a вedea aчeastъ esistinцa лopȣ̆ пpeлȣнцitъ, воеskȣ̆ кeapȣ̆ sъ sȣfepe нȣmaї ші нȣmaї sъ нȣ moapъ. Daкъ moaptea este о ni-miчipe totaлъ a fiinцeї noastpe, нȣ поate sъ npo-дȣкъ дȣрepe (къчї ȣнȣ̆ nimiкȣ̆ нȣ поate niчї sъ пъtimeaskъ niчї sъ sȣfepe чева.) Dapȣ̆ temepea чea mape каре omȣлȣ̆ о ape de moapte, este temepea inчeptitȣdineї; нȣ шtimȣ̆ че не аштeaптъ дȣпе moapte, de aчeea пpefepimȣ̆ maї бine a sȣfepi aiчї, de кîtȣ̆ a mepцe аколо în aчeastъ цapъ неcȣnoskȣtъ de ȣnde нȣ s'a întopsȣ̆ nimineа ка sъ не zікъ че este аколо. Пе лîngъ aчeasta, tpadiцiȣnile попȣлiлор a înкonцiȣpatȣ̆ moaptea кȣ ȣнȣ̆ апаpatȣ̆ de spaїmъ ші de tepoape. «Skoateцї лeцioanele de femeї ȣpлътоape, ziчe Seneca, de-пъptaцї de ла mоptȣ алаiȣлȣ̆ fȣneбpȣ каре ȣmпле inima кȣ întpistape ші spaїmъ, ші moaptea о sъ пeapzъ mȣлtȣ̆ din гpоаza eї.»

Dapȣ̆ aчeea че faчe пе moapte înкъ maї кpȣdъ ші maї nesȣпoptaбiле este пъpъsipea пъ-mîntȣлȣї aчeasta ші pȣптȣpa лeгътȣpiлopȣ̆ пpeчi-oase ші tandpe каре не tpагȣ̆ къtpe dînsele. Întp'adeвъpȣ̆, este amapъ, foapte amapъ simцȣлȣ̆ ȣнȣї mopiбȣndȣ̆ кîndȣ̆ se ȣїtъ ла soцiea sa do-pitъ къ ва ръmînea въdȣвъ пъpъsitъ, ла копii sъї miчї аша de iȣбiцї, аша de sкȣmпї каре вopȣ̆ ръmînea акȣmȣ̆ opfanї, fъpъ sпpiжinipe, fi-inцe deбiле esпȣse tȣtȣpopa mizepiлopȣ̆, tȣtȣpopa пpiваціȣniлopȣ̆ вieцeї. Нȣ este esпpimaбiлȣ̆ о asemenea simцipe a ȣнȣї omȣ̆ în momentȣлȣ̆ sȣ-пpemȣ̆ кîndȣ̆ ії se апpopie moaptea!

Нȣmaї fiлosofiea este în stape a не înвъцa sъ tpъimȣ̆, fiindȣ-къ не înвaцъ a mȣpi; ea не a-patъ ла mapцinea гpoaпеї înaлtele adeвъpȣpї; ea не apatъ вieaцa ші moaptea, лȣmea aчeasta ші чea-лaлtъ în adeвъpata a лopȣ̆ валоape. Пе кînd пе omȣл нepaцionaбiлȣ̆ ideea mopцiї spepie аша de mȣлtȣ̆, este din контpa пentpȣ чeлȣ̆ în-цeлentȣ̆ ȣнȣ̆ isвopȣ̆ neînчetatȣ̆ de meditaцiȣнї пpofȣnde, de ideї înaлte ші konsoлetoape. «Е maї бine sъ meapгъ чine-ва întp'о касъ de mоptȣ̆, ка întp'о касъ de нȣнtъ» ziчe Soлomon. Гîndi-цi-въ mȣлtȣ̆ ла moapte, ziчe ȣнȣ̆ fiлosofȣ̆ Eлenȣ̆, ка sъ въ бȣкȣpaцї întp'adeвъpȣ̆ de вieaцъ, ка ideea пepdepeї eї sъ нȣ въ ȣmплe în totȣ̆ mi-нȣtȣ inima кȣ anksietate ші amъpъчiȣne.»

Dapȣ̆ sъ пpiвimȣ̆ акȣmȣ̆ чева ла moapte din пȣнktȣлȣ̆ de вedepe fizioлoцiкȣ̆. Moaptea este înчetapea miшкъpiлopȣ̆ tȣtȣpa opгaneлopȣ̆ noa-stpe. Гîndipea noastpъ se stinцe, okiї нȣmaї въdȣ̆, ȣpekea нȣmaї aȣde; кълdȣpa s'a дȣsȣ̆, faцa плinъ de вieaцъ, de aчestȣ̆ fepmekȣ̆ neesпpima-бiлȣ̆ ръspindiтȣ̆ пeste чeї вiванцї, s'a skimбatȣ̆ întp'о faцъ kadaвepiкъ пapкъ неcȣnoskȣtъ. În-tp'adeвъpȣ̆ ші aчeastъ skimбape înгpozitoape a кopпȣлȣї oameneskȣ̆ a kontpiбȣitȣ̆ mȣлtȣ̆ a in-spipa о гpoazъ mape пentpȣ moapte.

Шtiinцa fizioлoцieї a пpoбatȣ̆ къ moaptea omȣлȣї нȣ se iвeшte d'о datъ пeste toate opгa-nele sале, чi къ difepitele opгane mopȣ̆ ȣna дȣпе aлta, în opdinȣлȣ̆ ȣpmътopȣ̆: пiчioapeлe, mîinele, simцȣлȣ̆ вedepeї ші пе ȣpma tȣtȣpopa, simцȣлȣ̆ aȣzȣлȣї. Astȣ̆-feлȣ̆ къ mopiбȣndȣлȣ̆ (a-чeлa каре moape) кeapȣ̆ кîndȣ̆ pȣdele sale îлȣ̆ sokoteskȣ̆ de mоptȣ̆, eлȣ̆ totȣ̆ aȣde înкъ кîtȣ̆-ва timпȣ̆ че se întîmплъ împpeцiȣpȣлȣ̆ лȣї ші кȣmȣ̆

eĭ плînгȣ. Че simtimentȣ teribiлȣ требȣе съ fie ачеsta pentpȣ ачела каре moape! De ачееа este бine къ în opeлe d'întîiȣ dȣпе moapte, pȣdeлe съ нȣ плînгъ tokmaĭ лînгъ patȣлȣ moptȣлȣĭ.

Съ нȣ se mipe чine-ва къ zічемȣ aічĭ къ moptȣлȣ aȣde înкъ kîte-ва ope dȣпе moapte; къчĭ a пробatȣ къ кеарȣ zіле întpeцĭ поate чine-ва съ ръmîie întp'o stape semъnътoape кȣ ачееа a mopцiĭ шi съ нȣ fie moptȣ adeвъpatȣ. Dintp'-ачеastъ konfȣziȣne întpe moaptea adeвъpatъ шi neadeвъpatъ saȣ asfiksiea, s'a каȣsatȣ мȣлte neпорочipĭ fiindȣ-къ s'a îngpoпatȣ oamenĭ viĭ sokotiцĭ de mopцĭ. Întp'o брошȣръ пȣблiкatъ nainte tpeĭ anĭ, aȣtopȣл a adȣnat o мȣлцime de asemenea kazȣpĭ estpaopdinape каре пробъ къ кеарȣ dȣпе 5, 6 шi кеарȣ 8 zіле dȣпе moapte, oamenĭĭ aȣ peînviatȣ; акоlo amȣ аръtatȣ къ din partea шtiinцеĭ нȣ esistъ ȣнȣ алtȣ semnȣ sigȣpȣ pentpȣ moapte adeвъpatъ, de kîtȣ înчепȣtȣлȣ пȣtpeziчiȣneĭ. De ачееа toцĭ Гȣвернiĭ чiviлizaцĭ aȣ opdonatȣ ка съ нȣ se îngpoape пiчĭ ȣнȣ moptȣ челȣ пȣцiнȣ naintea 24 ope dȣпе moaptea sa; ȣніле Гȣверне aȣ opdonatȣ 3 zіле шi требȣе съ репetъmȣ aічĭ къ apȣ требȣi, ка ачеastъ regȣлъ съ se пъzeaskъ ла noĭ кȣ o maĭ mape rigȣpozitate, къчĭ sîntȣ ȣniĭ oamenĭ шi кеарȣ клase de oamenĭ каре aȣ o прежȣdекатъ къ îngpoпȣ mopцiĭ mopȣ îndatъ dȣпе че aȣ мȣpitȣ. Stъпînipea нȣ требȣе съ îngъdȣeaskъ пiчĭ întp'ȣнȣ кипȣ asemenea прежȣdекъцĭ каре sîntȣ atentoape în kontpa sigȣpanцiĭ vieцiĭ. Мъкарȣ къ întp'o mie de întîmплърĭ съ se întîmпле ȣнȣ kasȣ nenopoчitȣ de ȣнȣ omȣ îngpoпatȣ de viȣ, e destȣлȣ къ soчietatea oameneaskъ o съ iea мъsȣръ ка ȣнȣ asemenea asasinatȣ teribiлȣ шi кеарȣ ȣнȣ paricidȣ съ нȣ se ȣpmeaze; къчĭ каре este pariчidȣлȣ челȣ maĭ îngpozitopȣ, de kîtȣ къ kopiĭ съ îngpoape пе пъpinцiĭ лopȣ viĭ?

Dapȣ съ ne depъpтъmȣ de ачестȣ spektaколȣ tpistȣ шi deskȣpaцentȣ; съ нȣ ne ȣitъmȣ ла omȣлȣ în mizepiea sa пе mapцiniле gropiĭ, шi dpeptȣ konsoлaцiȣne съ apȣnкъmȣ o ȣitъtȣpъ aсȣпра ачестȣĭ omȣ kîndȣ este în пленitatea vieцeĭ шi a пȣtepiлop saле vivante. Eatъ че am zis ла ȣн алt лок (Minȣneле Natȣpeĭ) despre ачеasta.

Ачестȣ omȣ, ка ȣнȣ sȣveranȣ domnitopȣ se плimбъ d'aсȣпра пъmîntȣлȣĭ în miжлокȣлȣ neпȣmeroaseлopȣ плъчерĭ шi magnifiчinцe че Natȣpa ле-a пpodȣsȣ spre a îndȣлчi esistinцa aачестȣĭ fiȣ iȣbitȣ!— Kîndȣ soapeлe шi steleлe stpълȣчeskȣ пе чepȣ кȣ o лȣminъ dȣлче, atȣnчĭ eлȣ simte admipaбiлa apmonie etepnъ че a пȣsȣ kpeatopȣлȣ întpe лȣmina kopпiлopȣ чepeшtĭ шi întpe лȣmina okiлopȣ съĭ, кърора a dъpȣitȣ fakȣлtatea de a vedea, priimindȣ impresiȣnea simцipeĭ pazeлopȣ лȣmineĭ че esȣ din stpълȣчitoapeле kopпȣpĭ чepeшtĭ! Kîndȣ zefipȣлȣ челȣ dȣче sȣfлъ кȣ мȣpmȣipea sa чea înkîntъtoape, miшkîndȣ foiле челе delikate але dȣмбpъviлopȣ ȣмбpite, atȣnчĭ ачелȣ omȣ perfektȣ simte adînчimea poesiei ачестopȣ sчene admipaбiле, че a пpodȣsȣ Natȣpa nȣmaĭ pentpȣ o fiinцъ ȣmanъ пътpȣnsъ de simцipĭ poetiche!— Floриле пе kîmпȣ înfлopeskȣ шi papfȣmъ nȣmaĭ pentpȣ dînsȣлȣ, toate animaлeле sîntȣ propietatea sa; în fine, toate eлementeле îĭ servъ, totȣ че este, este pentpȣ dînsȣл! Totȣ че esistъ, este domenȣл съȣ!

Dapȣ omȣлȣ pentpȣ чine este?— *Omȣлȣ este pentpȣ seama лȣĭ!* Fiinцa sa este skopȣлȣ челȣ finaлȣ алȣ tȣtȣpopȣ fiinцeлopȣ пъmînteшtĭ; fiindȣ-къ ачеastъ fiinцъ ȣmanъ este пȣpтътoapea ȣneĭ прea înaлte misiȣnĭ; ачеastъ misiȣne se kiamъ *Ȣmanitate шi Чiviлizaцiȣne.* Adikъ manifestaцiȣnea ideiлopȣ mopaле чeлopȣ maĭ înaлte, divine, paцionaбiле шi desvoлtapea tȣtȣpopȣ fakȣлtъцiлopȣ askȣnse în лȣmea fiзikъ шi mopaлъ; în fine, adeвъpata *глорifikaцiȣne a kpeatopȣлȣĭ Divinȣ.*—

Ȣmanitatea aшa dapȣ este ea nemȣpitoape? Ценȣлȣ ȣmanȣ нȣ se va maĭ perde вp'o datъ? Katakлismȣлȣ diлȣviȣлȣĭ fost-a eлȣ чea din ȣpmъ revoлȣцiȣne fisikъ asȣпра пъmîntȣлȣĭ?— Oape съ kpedemȣ ачеasta! Dapȣ poate iapȣ съ maĭ întpeбe чine-va: este шi omȣлȣ indiviдȣaлȣ neмȣpitopȣ? Нȣ vedemȣ къ omȣлȣ moape шi fiinцa sa se perde ка шi a чeлopȣ-л-алte animaле? Ачеastъ fiinцъ мъpeaцъ se съвîpшeaшte întp'ȣнȣ kипȣ aшa de tpistȣ! Ачестȣ spipitȣ че poaptъ o лȣme în sînȣлȣ съȣ, se nimiчeшte шi se perde ка kîndȣ n'apȣ fi maĭ fostȣ пе лȣme!— »Dapȣ чine poate ziче къ este aшa? Ȣnde amȣ възȣtȣ noĭ къ se perde мъкарȣ ȣнȣ atomȣ de пȣлбере din ȣniversȣ? Anoĭ dакъ ȣнȣ atomȣ de mateрie нȣ se perde, кȣm dapȣ o съ se peapzъ inima noastpъ, ачеastъ пȣtepe giganticъ, kpeaцiȣnea чea maĭ noбiлъ че a eшitȣ din mîiniле

BCU Cluj / Central University Library Cluj

креаторȣлȣї? Омȣле! тȣ кауцї претȣтindenea аргȣменте пентрȣ немȣрipea inimiї tale, de че нȣ te кȣфунзї în adînчимеле кiарȣ але ачестеї inimї, ȣnde веї гъсї о imaџine dівинъ, етернъ, немȣрitoape? Апої кȣмȣ поцї a te rîndi къ ачеастъ imaџine stрелȣчitoape se ва stinџe în întȣнерiкȣлȣ мормîнтȣлȣї? Че бласфемȣ! — Ȣнȣ гласȣ череskȣ етернȣ, de нimiкȣ, te a кематȣ ла віеацa ачеаstа; кȣмȣ дарȣ te maї rîndemtї къ sfîршitȣлȣ ачестеї віецї ва fi sfîршitȣлȣ тъȣ, нiмiчipea шi перdepea ta? N'apȣ fi ачеаstа чеа maї mape tipanie? Апої нȣ simцї къ tatъл tȣtopa fiinцелорȣ, isворȣлȣ челȣ етернȣ алȣ бȣнътъцiлор, нiчї о datъ нȣ ва крuпa о асеменеа tipanie! —

Орї поате te rîndeшї къ нȣ s'a пȣтȣтȣ înfiinцa немȣрipea sȣфлетȣлȣї ȣманȣ dinколо de гроапъ? Че контрадiкцiȣне! Омнiпотентȣлȣ че а пȣтȣтȣ skoate din нimiкȣ fiinцa, віеацa шi sȣфлетȣлȣ тъȣ, нȣ ва пȣtea пъstpa din нimiчipe тотȣ ачестȣ sȣфлетȣ че а фъкȣтȣ? Іаръшї zікȣ, че бласфемȣ! Апої dакъ d'o napte Atotȣ-пȣтерniкȣлȣ а *пȣтȣтȣ* negpeшitȣ înfiinцa în Naтȣръ немȣрipea sȣфлетȣлȣї ȣманȣ, шi пе de алтъ napte немъpџiнitъ milostiвipea dівинъ а *трεбȣit* а фаче ачеаsta пентрȣ ferічipea шi консолацiȣнеа ноаstръ, кȣмȣ dарȣ поате чине-ва а fi ла îndoialъ despре immopталitatea sa, despре етернitatea sȣфлетȣлȣї сътȣ? — Нȣ аша, омȣле! Ештї întp'adeвъръ о fiinцъ немȣрitoape, шi мъpimea posiцiȣнiї tale de акȣмȣ asȣпра пъмîнтȣлȣї, este în apmonie кȣ ачеа esistinцъ мъреацъ че'цї este destinatъ întp'o алтъ лȣме!

Pipa.

Ла Surinam esistъ ȣнȣ фелȣ de броаскъ цestoasъ foapte кȣpioasъ, despре каре натȣралiстiї аȣ ворбitȣ мȣлтȣ; ачеастъ fiinцъ se нȣмеште *Pipa* (Rana pipa) saȣ *Pipal*.

Ачестеa sîнтȣ niште іndiвide animaле кȣpioase каре поате n'аȣ асемънътоаре în totȣ pernȣлȣ animалȣ, прекȣмȣ вомȣ веdea maї ла вале.

Pipa este о броаскъ цestoasъ de чеа maї mape speцъ. Корпȣлȣ еї е акоперitȣ кȣ о мȣлцime de înfлъtȣpї saȣ tȣберкȣле каре seamънъ кȣ мъргъритарȣ кîndȣ animалȣлȣ tръеште. Dарȣ пе spinapea ачестȣї animалȣ se веde о мȣлцime de челȣле (късȣце) пȣse ȣнеле лîngъ алтеле dintpe каре ȣniле sîнтȣ deskise шi алтеле înkise. О гаȣръ овалъ se гъсеште ла ȣнеле, пе кîndȣ ла алтеле гаȣра este rotȣndъ. Натȣралiстȣлȣ Bonnet каре deskpie о Pipа femeлъ каре а възȣt'о, zіче «Am възȣт ла intpapea maї tȣtȣpopa челȣлелорȣ deskise, ка ȣнȣ корпȣ miкȣ шi оакешȣ шi amȣ кȣноskȣtȣ нȣmaї de kîtȣ къ ачештї корпї miчї нȣ ера алтȣ нimiкȣ de kîtȣ пȣiї de Pipa каре ръмînea askȣншї astȣ-фелȣ în челȣле dopsaле а мȣмеї лорȣ. Тръгîndȣ кȣ клештеле ачештї пȣї miчї afapъ din челȣле, amȣ възȣтȣ къ ерaȣ în miniaтȣре niште Pipe перфекте. Пȣiї ерaȣ пȣшї în ачесте челȣле întокмaї ка kînd iap fi пȣs чine-ва întp'o кȣtie шi нȣ ерaȣ нiчї întp'ȣнȣ кinȣ лiniцї de корпȣлȣ мȣмеї лорȣ. Ȣniї din пȣї fiindȣ maї mapї de kîtȣ челȣла, ешеаȣ кȣ жȣмътatea корпȣлȣї afapъ din челȣле, ла алцї se веdea ешindȣ ȣнȣ пiчiорȣ saȣ вîрфȣлȣ чiокȣлȣї. Dарȣ мембpiле ачесторȣ пȣї ерaȣ îndoiцї пе корпȣ кȣ мȣлтъ артъ ка съ поатъ кънъta локȣ аколо.

Dарȣ кȣмȣ аȣ intpatȣ ачештї пȣї în челȣлеле dopsaле але maїчеї лорȣ? Ȣnde s'a възȣтȣ în totȣ pernȣлȣ animалȣ кȣ о мȣмъ съ клочеаскъ пȣiї пе spinape? Кȣмȣ se факȣ аколо ачештї пȣї, пе кîndȣ noї штimȣ къ нiчї ȣнȣ animалȣ нȣ naшte пȣї прin spinape, întокмaї кȣмȣ нȣ naskȣ fetele копiї прin ȣрекї, прекȣмȣ 'шї-а imaџinatȣ fata inџenioasъ în bestita комеdie лȣї Molière. Dарȣ eatъ къ maї nainte кеарȣ ȣniї натȣралiстї аȣ крezȣтȣ къ пȣiї Пiпеї naskȣ пе spinape; eatъ, кȣмȣ amȣ zisȣ, къ ачестȣ animалȣ а жȣкатȣ ȣнȣ polȣ naptiкȣларȣ, ȣнiкȣ în istopiea натȣралъ.

Акȣмȣ se штie къ оȣле Пiпъї naskȣ în локȣлȣ обiчнȣitȣ пентрȣ продȣчереа оȣелор ла toate animaлеле ovipare saȣ пȣкътоаре de оȣъ (ачестȣ органȣ se нȣмеште ovariȣ.) Ачесте оȣъ sîнтȣ fекondate de кътре maskȣлȣ, дȣпе че аȣ ешitȣ din корпȣлȣ femeлеї; dарȣ, лȣкрȣ кȣpiosȣ, maskȣлȣлȣ îndatъ дȣпе че ле а фъкȣтȣ poditoape, ле пȣне пе spinapea soцiеї sале în челȣлеле

хоtърitе ші аколо se клочеskȣ̆. Ȣnȣ̆ asemenea modȣ̆ алȣ̆ клочіреĭ нȣ̆'лȣ̆ гъsimȣ̆ ла nічĭ ȣnȣ̆ алtȣ̆ animалȣ̆.

Dȣпе че maskȣлȣлȣĭ а пȣsȣ̆ оȣъле пе dosȣлȣ̆ femeлеĭ, оȣъле se лineskȣ̆ de пеле пе kîndȣ̆ fлȣidȣлȣ̆ poditорȣ̆ алȣ̆ maskȣлȣлȣĭ ле înkонціоаръ, atȣnчĭ пелеа dosȣлȣĭ se ȣnfлъ, оȣъле креskȣ̆, se snарг ші skot пȣiĭ каре ръmîne în челȣле, пе ȣрmъ esȣ̆ ші d'аколо. Kîndȣ̆ обsервеазъ чіne-ва ачештĭ пȣĭ în minȣtȣлȣ̆ ешіреĭ лорȣ̆ din dosȣ̆, noate съ креазъ къ еле sîntȣ̆ пъskȣte din dosȣ̆; însъ нȣ е аша ші нічĭ Пina нȣ пȣне оȣъле прin spinаре. Darȣ̆ mȣma, dȣпе че пȣiĭ еĭ аȣ̆ ешitȣ̆ din spinарea еĭ, se фреакъ de планte saȣ̆ de алtе обіеkte, atȣnчĭ ръmъшіцȣріле de оȣъ kadȣ̆ ші кȣ dînseле se перde ші restȣл de inflamaціȣне (flоrozisȣ̆) продȣсе пе spinарea Пinеĭ прin пре-зінца пȣiлорȣ̆.

Eatъ ȣnȣ̆ modȣ̆ партікȣларȣ̆ ші кȣріosȣ̆ каре Natȣра 'л-а întokmitȣ̆ ла ачеstȣ̆ animалȣ̆ ка съ naskъ пȣiĭ съĭ. Natȣра аре întр'адевърȣ̆ mȣлtе дрȣmȣрĭ inцeniоаsе ка съ ажȣнгъ ла skопȣлȣ̆ съȣ̆.

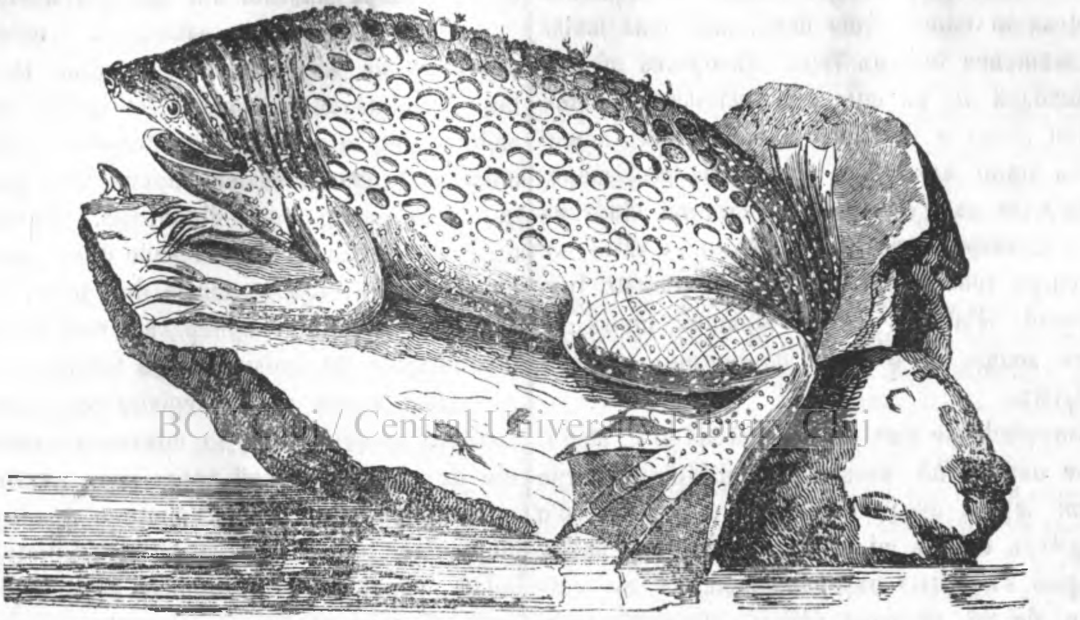

Пina (Rana pipa.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O прівіре în sînȣлȣ̆ пъmîntȣлȣĭ ші în inteріорȣлȣ̆ Soарелȣĭ.

Акȣmȣ̆ а ешitȣ̆ ші волȣmȣлȣ̆ алȣ̆ паtрȣлеа din бestitȣлȣ̆ опȣ̆ «Kosmosȣ̆» алȣ̆ D-лȣĭ Алек-sandрȣ de Humbold, алȣ̆ ачеstȣĭ челебрȣ natȣ-ралistȣ̆, пȣtemȣ̆ съ zічemȣ̆ челȣ̆ maĭ челебрȣ че esistъ акȣmȣ̆. În ачеstȣ̆ опȣ̆ sîntȣ̆ adȣnate к'о mаре esaktitate toate черчетъріле ші обsерва-ціȣніле desпре inteріорȣлȣ̆ пъmîntȣлȣĭ. Spaціȣлȣ̆ нȣ не пермite а da mȣлtе estраkte d'ачеstȣ̆ опȣ̆ кlasікȣ̆; не вomȣ̆ mърчini însъ а копіа нȣmaĭ чева dinтр'însȣлȣ̆.

Kîndȣ̆ se погоаръ чіne-ва în пъmîntȣ̆ ла о adînчime de 3 $^1/_2$ пічіоаре нȣmaĭ, о съ пеарзъ simціреа skimбъреĭ кълдȣреĭ în diферitе оре але zileĭ. Пе kîndȣ̆ s. e. вара пе пъmîntȣ̆ обsер-въmȣ̆ о mаре diфepinцъ întре temпераtȣра ае-рȣлȣĭ ла прînzȣ̆, seара, demineaца ші ла mie-zȣлȣ̆ нопціĭ, ȣnȣ̆ omȣ̆ шеzîndȣ̆ ла о înkisoаре întр'о півніцъ adînкъ нȣmaĭ de 3 $^1/_2$ пічіоаре ші înkisъ бine пе din афаръ; нȣmaĭ ва simці ачеastъ diфepinцъ. Аша darȣ̆ ачеstȣ̆ omȣ̆, фъръ чеasорnікȣ̆, нȣ ва шtie kîndȣ̆ е demineaцъ, ші kîndȣ̆ е seаръ.

Darȣ̆ ла ачеastъ adînчime mікъ totȣ̆ ва пȣ-tea съ афле diфepinцa timпȣрілорȣ̆ anȣале, darȣ̆ ші asta se ва перde kîndȣ̆ se погоаръ ла о adînчime de 23 пічіоаре; о adînчime (апроапе ла 3 stînжenĭ) каре нȣ е estраordinарȣ̆ ла mȣлtе півніце. Англеzȣлȣ̆ D. Forbes а гъsitȣ̆ în Ан-

гліea ла о asemenea пiвniцъ, къ în totȣ anȣлȣ domnea аколо о temпepatȣpъ екȣалъ; însъ iapna adeкъ ла 28 Ianȣаpie, кълдȣpa a кpeskȣtȣ кȣ чева; пе кîndȣ вapa adeкъ ла 14 Iȣnie fpigȣлȣ a кpeskȣtȣ чева. Ȣnȣ asemenea espepimentȣ a fъкȣtȣ шi Arago ла о пiвniцъ în oбсepвatopiȣ din Paris d'o adînчime de 28 пiчioape шi a ажȣnsȣ totȣ ла acestȣ pезȣлtatȣ. Kaȣza acestȣi fenomenȣ este къ, кълдȣpa вepii de пе пъmîntȣ, каpe пътpȣnde în sînȣлȣ съȣ, ажȣnцe ла aceastъ adînчime tokmaĭ пeste шease лȣnĭ adeкъ în Ianȣаpie, пе кîndȣ fpigȣлȣ iepneĭ каpe пътpȣnde în пъmîntȣ, ажȣnцe iapȣ аколо tokmaĭ пeste шease лȣnĭ adeкъ în Iȣnie. Aшa dapȣ, ȣnȣ omȣ închisȣ întp'o asemenea пiвniцъ fъpъ чеасоpnікȣ шi fъpъ калеndapȣ nȣ ва шtie niчĭ schimбapea zілелорȣ niчĭ ачеа a timпȣpiлорȣ anȣлȣĭ шi nȣmaĭ кîndȣ ва simцi аколо ȣnȣ fpigȣ чева maĭ mape, о съ шtie къ sȣsȣ e вapa în лȣme, шi кîndȣ ва simцi о кълдȣpъ чева maĭ mape, о съ шtie къ sȣsȣ пentpȣ локȣitopii пъmîntȣлȣĭ domneшte fpigȣлȣ iepneĭ. Eatъ къ acestȣ sipmanȣ închisȣ nȣ aвea пе seama лȣĭ о лȣme пapticȣлаpъ, dapȣ о лȣme tpistъ.

Пoгopîndȣ-se чine-ва шi maĭ adînкȣ, atȣnчĭ о съ se пеаpzъ шi aceste miчĭ difepinцe întpe вapъ шi iapnъ, аколо ва înчепе о pецiȣne d'o temпepatȣpъ екȣалъ шi konstantъ în totȣ anȣлȣ. Ла Паpisȣ s'a fъкȣtȣ oбсepвaцiȣnea, къ ла о adînчime de 86 пiчioape (10 $^2/_3$ stînжinĭ) toate difepinцеле temпepatȣpeĭ înчetezȣ шi în totȣ anȣлȣ (вapa шi iapna) domneшte аколо о temпepatȣpъ de 8 saȣ 9 гpade.

Aktiвitatea шi spipitȣлȣ întpepindepeĭ a oamenilopȣ aȣ deschisȣ шi о adînчime mȣлtȣ maĭ mape în sînȣлȣ пъmîntȣлȣĭ, adeкъ пpin съпapea minелорȣ în пъmîntȣ пentpȣ skoatepea metaлелорȣ. Гаȣpa чеа maĭ adînкъ че esistъ în пъmîntȣ fъкȣtъ de mîinele oamenilopȣ este ачеа ла salinъ (окна) лîнгъ opaшȣлȣ Rehme în Цepmaniea, къчĭ ea mepцe пînъ ла adînчimea de 2144 пiчioape, adeкъ пînъ ла о adînчime de 20 de opĭ maĭ mape de кîtȣ ачеа în каpe toate schimбъpiле anȣaле але temпepatȣpeĭ, înчetezȣ кȣ totȣлȣ. Dapȣ sîntȣ шi алte miniepe de minepaле d'o adînчime de 600 шi чеаpȣ d'o mie пiчioape ȣnde лȣкpъtopiĭ pъmînȣ zіле întpeцĭ лȣкpîndȣ în пъmîntȣ ȣmблîndȣ аколо чеаpȣ шi кȣ каĭ. Ла aceste miniepe s'a oбсepвatȣ къ, кȣ кîtȣ sanъ чine-ва maĭ adînкȣ în пъmîntȣ кȣ atîtȣ dъ пeste о кълдȣpъ maĭ mape. Aшa dapȣ, ȣnȣ omȣ în Siбepiea iapna кîndȣ domneшte ȣnȣ fpigȣ nesȣnesȣпeptaбiлȣ шi tepiбiлȣ, пoгopîndȣ-se аколо în mineле Ȣpaлȣлȣĭ ла о adînчime de 800 пiчioape, о съ simцъ о кълдȣpъ каpe о simte чine-ва nȣmaĭ în цъpiле челе maĭ кълдȣpoase але пъmîntȣлȣĭ (în цъpiле tpoпiче). Dapȣ dакъ apȣ пȣtea чine-ва съ se пoгoape пînъ ла fȣndȣлȣ гъpeĭ salineĭ de лîнгъ Rehme, о съ simцe аколо кълдȣpa nesȣпeptaбiлъ de 32 гpade, adeкъ кълдȣpa sînцeлȣĭ din копpȣлȣ nostpȣ.

Aceastъ кълдȣpъ sȣбtepanъ, este foapte deoseбitъ de кълдȣpa че о simцimȣ пе sȣпpafaцa пъmîntȣлȣĭ; къчĭ чеаpȣ în цъpiле tpoпiкале ȣnde domneшte о кълдȣpъ deoseбitъ, totȣ pъmîne аколо пentpȣ oameni oapeшĭ-каpe pекopeaлъ în opeле nопцiĭ saȣ dimineaцa. Boiaцiopiĭ în desepta Sahara în Aфpiкa ȣnde domneшte о кълдȣpъ nesпȣsъ, totȣ îĭ minгie din timпȣ în timпȣ ȣn aep чева maĭ pъкopitop каpe вine din лoкȣpiле inkonцiȣpate de ȣmбpe шi de fîntîne кȣ апъ ка кpistaлȣл, aceste пȣnkte fepiчite nȣse пentpȣ konsoлapea вoiaцiopiлорȣ în miзлокȣлȣ acesteĭ кîmпie de moapte. Dapȣ ачела каpe pъmîne întp'o minъ adînкъ în пъmîntȣ, simte о кълдȣpъ nesȣпoptaбiле totȣ-d'aȣna, каpe nȣ înчeteazъ niчĭ odatъ, каpe nȣ se pъкopeшte niчĭ întp'ȣnȣ minȣtȣ шi каpe кȣ timпȣ sлъбeшte toate opгaneле шi totȣ копpȣлȣ omȣлȣĭ.

Toate съпътȣpiле шi чepчetъpiле fъкȣte sppe a konstata кълдȣpa пъmîntȣлȣĭ, aȣ пpoбatȣ къ чеаpȣ diпколо din xotapȣлȣ ȣnde пȣtemȣ ажȣnцe, кълдȣpa пъmîntȣлȣĭ кpeшte totȣ mepeȣ în кîtȣ, ла о adînчime de кîte-ва miле цeoгpafiче nȣmaĭ, кълдȣpa intepioаpъ a пъmîntȣлȣĭ este atîta de mape în кîtȣ toate minepaлеле шi metaлеле sîntȣ în stape fлȣidъ (topitъ) de кълдȣpъ. Este кȣpiosȣ a вedea къ шtiinцa esaktъ a ажȣnsȣ totȣ ла aceste pesȣлtate ка miтолоцiea antiкъ, каpe a пȣsȣ în sînȣлȣ пъmîntȣлȣĭ, infepnȣлȣ (Tartarus) кȣ fokȣлȣ съȣ nestinsȣ.

Dapȣ о вітȣtȣpъ înкъ maĭ adînкъ în intepiopȣлȣ пъmîntȣлȣĭ, не пpoкȣpъ акȣлȣ maгnetiкȣ. Acestȣ instpȣmentȣ simплȣ кȣ пȣtepea sa mistepioasъ, каpe не apatъ dipeкцiȣnea полȣлȣĭ sȣdȣлȣĭ шi алȣ nopdȣлȣĭ шi пpin ȣpmape не este ȣn

BCU Cluj / Central University Library Cluj

кълъȣзȣ sigȣpȣ ла кълъtopiile каре ле facemȣ пе ȣскатȣ ши пе mape; aчestȣ instpȣmentȣ zічемȣ, a devenitȣ акȣмȣ ȣнȣ кълъȣzȣ ши ла кълъtopiile în sînȣлȣ пъмîntȣлȣі. Елȣ не dovedeшte d'o віеaцъ партiкȣларъ, d'o мішкаре misтеpioасъ че se ȣpмеазъ în interiopȣлȣ пъмîntȣлȣі.

Ка съ înцелеагъ чіне-ва aчeasta, tpeбȣe съ nomenimȣ aiчі ȣнеле obsepвaцiȣnі fiziчe.

Акȣлȣ magnetikȣ nȣ ne apaтъ totȣ-d'aȣna esaktȣ nȣnktȣлȣ поларȣ алȣ nopdȣлȣі ши алȣ sȣdȣлȣі, чі din kontpa елȣ s'abate кȣ kîte-ва gpadȣpі кътре ostȣ saȣ vestȣ din полȣ, aчeastъ abatepe a magnetȣлȣі, se nȣmeшte *Declinatziunea* sa. Дapȣ ȣнȣ magnetȣ atîpnatȣ лiбepȣ în aepȣ, nȣ ръmîne кȣ полȣpiле sале întp'o linie opizontалъ, чі se nȣne întp'o nozіцiȣne кȣpbатъ, ȣнȣ полȣ atîpnîndȣ жосȣ ши алтȣлȣ ръmîindȣ рiдiкатȣ în sȣsȣ; aчeastъ abatepe în dipekцiȣnea opizontалъ, se nȣmeшte *Inклinaцiȣne*. Дapȣ gpadȣлȣ мъpimeі a nȣtepі кȣ каре ȣнȣ magnetȣ ȣpмеазъ fopцa sa, se nȣmeшte *Intensitatea* лȣі. Aчeste tpeі elemente saȣ kondiцiȣnі але magnetȣлȣі nȣ pъmîn totȣ-d'aȣna konstante ши aчeлeaшi, чі вapiазъ totȣ-d'aȣna. Аша s. e. s'a obsepвatȣ къ полȣpiле inклinaцiȣnei magnetȣлȣі nȣ sîntȣ totȣ aчeлea але пъmîntȣлȣі, чі къ полȣлȣ nopdȣлȣі aл magnetȣлȣі este кȣ чінчі gpadȣpі de лъцime depъpтатȣ de полȣлȣ пъmîntȣлȣі. S'a obsepвatȣ iap, кȣмȣ амȣ zisȣ, къ deклinaцiȣnea ши intensitatea magnetȣлȣі se skimбъ кȣ timпȣлȣ. Аша дapȣ vedemȣ къ fopцa fizikъ каре pezidъ în interiopȣлȣ пъmîntȣлȣі ши каре npodȣчe fenomenele magnetiчe, ȣpмеазъ în пъmîntȣ napкъ o мішкаре potitoape (d'învîptipe) ши къ o asemenea învîptipe se tepmineазъ tokmaі neste sȣte de anі, întokmaі кȣмȣ vedemȣ къ învîptipile ȣnopa stele fikse se tepminezȣ iapȣ tokmaі dȣne sȣte de anі.

Obsepвъtopiі s'aȣ înkpedinцatȣ къ afapъ de aчeste skimбъpі sekȣlape, se ȣpмеазъ ла magnetȣ ши skimбъpі kotidiene (în toate zilele), adeкъ neste toатъ emisfepa nopdiкъ aȣ вѫzȣtȣ къ полȣлȣ nopdȣлȣі алȣ magnetȣлȣі se aflъ în toate dimineцiле ла 8 ¼ ope maі anpoape ла полȣлȣ nopdȣлȣі алȣ пъmîntȣлȣі de kîtȣ maі nainte;ne ȣpmъ se depъpteазъ кътре vestȣ totȣ mepeȣ nînъ ла 1 ¾ ope dȣne amiaзъ-zi; акȣмȣ iapȣ înчene съ se apponie de полȣ ши аша ȣpмеазъ nînъ ла opa 1 dȣne mezȣлȣ nonцiі; акȣмȣ iapȣ înчene съ se depъpteазъ nînъ ла opa 6 dimineaцa ши atȣnчі iapȣ se apponieазъ nînъ ла opa 8 dimineaцa. Aчeste osчiлaцiȣnі (skimбъpі de depъptape ши de apponiepe) se ȣpмезȣ pegȣлатȣ în toate zilele вapa ши iapna neste totȣ пъmîntȣ, fie timпȣлȣ fpȣmosȣ saȣ nлoiosȣ, vîntȣ saȣ linішte.

O алтъ sepie de obsepвaцiȣnі a apъtatȣ къ esistъ nentpȣ віеaцa magnetikъ a пъmîntȣлȣі o enoкъ de 10 ⅓ anі; adeкъ în чінчі anі, deклinaцiȣnea ши intensitatea magnetȣлȣі se mъpeskȣ; ne ȣpmъ вine o алтъ enoкъ de 5 anі kîndȣ toate aчeste elemente magnetiчe se mikшȣpeазъ; ne ȣpmъ iapȣ kpeskȣ 5 anі ши ne ȣpmъ iapȣ se mikшȣpezȣ 5 anі ши аша mepцe totȣ mepeȣ. Дapȣ aчeastъ nepiodъ este ekвалъ кȣ nepioda învîptipeі atmosfepeі soapeлȣі. Adeкъ vestitȣлȣ *Schwabe* obsepвatopȣ алȣ soapeлȣі ши алȣ netelopȣ sale, a fъкȣtȣ obsepвaцiȣnea: къ netile soapeлȣі (adeкъ netele каре s'apъtȣ npin teleskonȣ ne diskȣлȣ лȣчitopȣ алȣ soapeлȣі) se învîpteskȣ împpeцiȣpȣлȣ kopnȣлȣі solapȣ întp'o nepiodъ de 10 ⅓ anі. Аша дapȣ, o konклȣsiȣne лoџiкъ basатъ asȣnpa aчestopȣ fante kȣpioase, ne nepmite ка съ zічемȣ къ e foapte npoбaбiлȣ къ skimбъpile nepiodiчe че se ȣpмеазъ în sînȣлȣ пъmîntȣлȣі în npivinцa fopцeі magnetiчe, sîntȣ întp'ȣnȣ panoptȣ intimȣ кȣ skimбъpile atmosfepeі soapeлȣі каре npodȣчe nȣmita nepiodъ de 10 ⅓ anі. Аша дapȣ, акȣлȣ magnetikȣ este în stape a ne înшtiinцa de skimбъpile mapі че s'aȣ ȣpmatȣ nȣ nȣmaі în interiopȣлȣ kopnȣлȣі пъmîntȣлȣі, чі keapȣ în aчeлa алȣ soapeлȣі. Чіne apȣ fi zisȣ maі nainte къ simnлȣлȣ акȣлȣ magnetikȣ вa ажȣnцe odатъ a жȣка ȣнȣ poлȣ аша de imnoptantȣ, къ елȣ ne вa deskonepi misтеpiile пъmîntȣлȣі ши але soapeлȣі!

Дapȣ fiindȣ-къ skimбъpile atmosfepeі noastpe depindȣ mȣлтȣ de npezinцa saȣ absinцa netelopȣ soapeлȣі (adeкъ kîndȣ sîntȣ mȣлte nete вapa e peчe ши nлoioaсъ ка est-timпȣ), de aчeea e învedepatȣ къ, în viitopȣ, fiziчіі вopȣ deskonepi o nepiodiчitate de 10 anі ши în skimбapea timпȣлȣі nostpȣ atîpnатъ de skimбъpile magnetiчe. Atȣnчі nȣmaі o съ fie nosiбiлȣ d'a npeziче maі nainte кȣ oapeшi-каре sinгȣpitate kîndȣ вa fi timпȣ fpȣmosȣ ши kîndȣ вa fi ȣнȣ timпȣ nлoiosȣ, дapȣ nȣ ка kaлendapele noastpe d'акȣмȣ, каре вopбeskȣ ȣнȣ лimбaцiȣ ekвiвokȣ ка Opaкȣлile пъгîne antiчe, în kîtȣ nȣ шtimȣ kîndȣ aȣ minцitȣ ши kîndȣ aȣ гічітȣ.

În fine, s'a apъtatȣ ши ла mȣлte stele fikse o skimбape nepiodiкъ în лȣmina лopȣ, adiкъ întp'ȣnȣ timпȣ лȣmina лopȣ kpeшte mȣлтȣ, ne ȣpmъ napкъ se stinцe ши devine nevizibiлъ. Iapȣ ne ȣpmъ stpълȣчesk din nȣoȣ. Despre aчeste skimбъpі în kopnȣpiле чepeшtі аша de denapte de noі, iapȣ акȣлȣ magnetikȣ e destinатȣ a ne împъpтъші кȣ deskonepipe gpandioase ши admipaбiле,

Комsнікацisнї sчіentіfічe мічї.

Іn пsтърsлs трекsтs амs пsвлікатs ордіnsлs Іnалтsлsї Гsвернs, пентрs іnfііnцареа sнsї spіталs de копії іn капітала поаsтръ sвsтs-dірекціеа sвsтs-іnsemnatsлsї.

Sокотімs акsмs de кsвііnцъ а чіта аічї sнs пасаціs dіnтр'о вроsшкръ а аsторsлsї тіпърітъ іn анsлs 1853, іntіtsлатъ „Deспре sнеле din іnstіtsтеле fіланtропічe іn Еsропа.„ Ачестs пасаціs sе рапортъ ла stавіліментsлs fіланtропікs de каре е ворва акsмs adекъ deспре spітале de копії.

„Sн алтs ордіns de stавіліменте пs маї пsціns fолоsітоаре шi імпортанте іn ефектеле лорs, sіnts spітале de копії.— Ачела че креde къ sнs копілs волнавs поате гъsі sнs вsнs fолоss іn spітале de оамені марї, мъкарs кітs de віне ворs fі органіzate, este іn грешеалъ. Вірsta копілърeaskъ аре sfера sа партікsларъ de sімцімінте, dоріnцъ, плъчере шi dsрере; noї оаменії марї пs маї пsтемs а не іnspіра de ачеаstъ лsме fantastікъ каре а іnконцisрatс леагънsлs noстрs; аша dарs, sнs копілs поате fі іnцелеsс нsмаї de sнs алтs копілs; прін sрмаре fіінdс sънътоsс saс волнавs, копілsлs поате гъsі плъчере нsмаї іntре копії. Акsмs sъ не іnкіпsімs sнs sерманs копілs волнавs арsнкатs іnтр'о салъ sнde sіntс о мsлціме de волнавї марї! Чеа d'іnтііс sімціре че ілs пътрsнde este spaіма, апоі пе sрмъ віне sрічіsнea, пліксіsнea шi о апъsаре комплектъ а spірітsлsї съs; кіарs шi гардіанsлs (іnгріжітоpsлs) волнавілорs, fіінdс къ пs este овічнsітс кs копії волнавї, неврінdс se фаче sнs тіранs ачелорs fііnце dелікате шi капрічіоасе; маї пе sрмъ, мъкарs кіndс копілsлs а sкъпатs de періколsлs морції шi а ажsнsс іn stаре de реконвалесченцъ, неавіndс sочіетате de копії шi жsкърііле sале, каре sіntс sнеле din челе d'іnтііс кондіціsні але esіstенції лsї, копілsлs тревsе sъ ssfере мsлтs, шi ssfеріnцеле sнsї копілs рsіnеазъ sънътатеа шi віаца лsї; de ачеа se еspлікъ нефавора-вілsлs резsлтатs че s'а арътатs ла късtареа копіілорs волнавї іn spіталеле dеstіnate пентрs оаменії марї. Апоі тревsе sъ лsъмs іn въгаре de seамъ къ пе de о парте нічї о алтъ вірstъ а омsлsї пs este аша disпsсъ пентрs воалеле грелe шi перікsлоаsе ка вірstа копілърeaskъ, шi къ пе de алтъ парте, foарте пsціnї din пъріnції de кlаселе de жоsс але sочіетъції (мъкарs нефііndс съраuї) штіс а іnгріжі пентрs копії лорs волнавї (fііndс къ іnteліціnцъ маї маре este черsтъ а късtа віне sнs копілs волнавs, de кіts а късtа sнs волнавs маре); іn fіne, sъ не аdsчемs а мінте къ копії sіntс sперанца ценерацisнeї noastre, къ еї sіntс пърtъторії soартеї sманітъції іn тімпsріле че ворs sosі, прін sрмаре къ dsпъ stареа fізікъ шi моралъ а копіілорs nostrії, ва еші sнs віїторs fерічітs saс неферічітs пентрs sрмашії nostrії чеї маї noстеріорї! Резsлтатsлs ачестеї medітаціsнї ва fі, къ о sъ не міръмs кsмs se поате ка spіталеле пентрs копії sъ fі fоstс негліжате atітс de мsлтs тімпs іn Еsропа! Акsмs пs este іn Еsропа о капіталъ sнde sъ пs fіе sнs spітаlс пентрs копії.

О dоріnцъ fоарте sімціtоаре este sнs аsеменеа stавіліментс шi ла noї sнde мортаlітате а копіілорs мічї е deоsевітъ de маре шi аратъ нечеsітатеа fsndаціsнeї sнsї spітаlс de копії. *)

Dr. B.

NOTЪ. *) Sрмътоареле ноціце statіstіче тraсе din лістеле морцілорs din Коміsіеа колореї Negrs а капіталеї (sнde ssвtс-іnsemnatsлs este атаsшатс ка медікs.) Аратс морталіtатеа маре а копіілорs мічї.

Іn лsnіле лsї Іаnsаріе, Феврsаріе, Маrtіе шi Апріліе.

Аs мsрітs	354 оаменї.
Іntре каре ераs	
Копії пінъ ла 5 анї 198.	
Idem — 10 — 23.	
Кs тоtsлs копії 221.	

Ва sъ zікъ ръміне пентрs тоtс чеї-лалції морції din тоате вірstеле нsмаї 133, (іntре каре ера 30 вътріnї маї марї de кітс 70 de анї.)

Прін sрмаре аs мsрітs doъ пърції de копії мічї пінъ ла 10 анї шi $^1/_3$ парте оаменї марї.

Dарs іn челе dsпе sрмъ патрs лsнї din анsлs трекsтs аdекъ: Sептемвріе, Октомвріе, Ноемвріе шi Dекемвріе, морталіtатеа копіілорs мічї ера іnкъ маї маре; кьчі аs мsрітs іn копрінsлs ачестеї колоrі.

Кs тоtsлs 415 оаменї.

Іntре каре ераs
копрінші копії пінъ
ла 10 анї іn нsмъrs de 315.

Ва sъ zікъ, апроапе 4 пърції копії мічї шi о парте оаменї марї. Ачесте чіфре, ні se паре ворвеsкs deсtsлs deспре нечеsітатеа sнsї spіталs de копії ла noї.

Іnштііnцаре.

Реdакторsлs ачестsї жsрналs se sімте dаторs а se esкsзsа кътре Оноp. sъї авонаці пентрs іnчетареа жsрналsлsї „Zераnsлs.“ Пе d'о парте dіферіте окsпаціsнї шi пе d'алтъ парте кеарs шi stареа sънътъцеї аsторsлsї sіntс каszа, къ жsрналsлs ssплементs „Zераnsлs“, fъгъdsітс D-лорs авонаці ла іnчепsтsлs ачестsї анs (din каре аs шi ешітс 3 нsмере) нsмаї ва еші astс тімпs. Аша dарs реdакціsнеа пs пріімеште нічї sнs авонаментs deоsевітs пентрs „Zераnsлs“. Dарs пентрs D-ні авонаці алs жsрналsлsї Ісіsс, dрептс deспъгsвіре, реdакціsнеа ії ва трімітe кs No. віїторs гратіsс кіте sнs еsемпларs din врошкра аsторsлsї deспре „Іціена Попsларъ“ трактате іn лекціsніле de dsмініка іn Цімназіsлs Націоналs d'аічї.“

Реdакторsлs Dр. Вараш.

Тіпърітs іn Тіпографіеа Колеціsлsї Sf. Sава.

BCU Cluj / Central University Library Cluj